

Bohócorr Vasarely munkáján

2009. május 13. 09:45

Victor Vasarely-nek több helyütt láthatók épületeket díszítő művei: Párizsban, Berlinben, Caracasban és Győrben is. A párizsi munkák egyike, az RTL-székház homlokzatát borító mű azonban egy hamarosan meginduló per tárgyává vált. Kinetikus kompozícióját avatatlan kezek nemrégiben alaposan eltorzították.

A minap történt, hogy mintha Victor Vasarely önálló kiállítását rendezték volna meg a Drouot árverezőház számos termeinek egyikében: az op-art művészet magyar származású „atyjának” mintegy 150 eladásra váró alkotását sorakoztatták fel. Három festmény kivételével valamennyi sokszorosított mű volt. Ez jól tükrözte Vasarely azon célját, hogy a művészet ne csak egy szűk kör privilégiuma legyen – ennek egyik eszközét a kispénzű emberek számára is elérhető, de esztétikai értéket képviselő szitanyomatokban látta.

Az árverésre azonban – amely a vártnál sokszorosán nagyobb sikert és bevételt hozott – azért került sor, hogy a művész említett törekvését más formában megtestesítő műve, az Aix-en-Provence-i Fondation Vasarely életben maradjon. Mint ismeretes (Műértő, 2008. július-augusztus), a jelenleg bírósági felügyelet alatt működő alapítvány jó néhány éve az akkori vezetők csalásának áldozata lett, és több ezer mű is eltűnt a gyűjteményből. A művész unokája, Pierre Vasarely által szervezett mostani aukció célja az volt, hogy a befolyó összegből az adósságok rendezése után folytathassák az alapítvány működését. Az árverésre bocsátott alkotások magas leütése Vasarely munkásságának változatlan elismerését mutatja a gyűjtők körében.

Ám egy másik szerencsétlen történet is kapcsolódik az előzőhöz: a művészet demokratizálására a sokszorosított művek, a kiállításokat rendező, oktatási szerepet vállaló és fiatal művészek támogatását célzó alapítvány mellett Vasarely a köztéri alkotásokat is kiváló eszköznek tartotta. Ennek jegyében készültek épületeket díszítő művei Párizsban, Essenben, Bonnban, Berlinben, Caracasban és Győrben is. A párizsi munkák egyike, az RTL-székház homlokzatát borító, fiával, Yvarallal közösen készített munkája azonban egy hamarosan meginduló per tárgyává vált.

Az eredetileg egyszintes épületben a háború alatt a németek rádióstúdiója működött. A hátrahagyott berendezések, felszerelések jó szolgálatot tettek a béke beköszöntével odaköltöző RTL elődjének, a Radio Luxembourgnak. Az időközben egyre növekvő és már RTL néven működő rádió a hatvanas évek végén Jacques Starkier építész irodájának adott megbízást a ház bővítésére. A régi és az öt emelettel megnövelt új, modern rész közötti esztétikai különbözőség elrejtésére a homlokzat művészi alkotással történő eltakarása kínálkozott a legkézenfekvőbb lehetőségnek. A kiírt pályázat nyertese – Sotóval, Georges Mathieu-vel, Jean Carzou-val és más művészekkel szemben – a zsűri egyhangú döntése alapján Vasarely és Yvaral lett. Az egyöntetű sikert egyrészt az egyszerűségében is izgalmas, fekete-fehér, excentrikus körökből álló kompozíciónak, másrészt az Yvaral által kitalált fémlemez megoldásnak köszönhető. Ez a módszer alkalmassá tette a művet a homlokzat takarására, de nem zárta el az irodaablakoktól a fényt. Az építész, Jacques Starkier és a két Vasarely együttműködése olyan eredményre vezetett, amely az RTL-székházat arra is érdemessé tette, hogy bekerüljön a Párizs építészeti érdekességeit feldolgozó könyvekbe.

De mintha Vasarelyt még halálában is üldöznék a sors: kinetikus kompozícióját avatatlan kezek nemrégiben alaposan eltorzították. Az épület múlt évi felújítása során ugyanis nemcsak a tervező, Starkier jogait sértő építészeti változtatásokat hajtottak végre, de a kompozíciót megtörő, torzító beavatkozást is. A művet kevésbé tiszteletben tartó tervezők az eredetileg csak fekete és fehér körök egyikét bohóccszerű, vörös folttal töltötték ki – egyszerre borítva fel ezzel annak formai és színszerkezetét, és megváltoztatva vizuális hatását.

Mivel az eset nem Magyarországon történt, hanem Franciaországban, ahol a törvény már Napóleon óta rendelkezik az alkotók jogainak védelméről, ráadásul az érvényben lévő törvényeket alkalmazzák is, szinte biztosra vehető a per Vasarelyre, illetve Jacques Starkierre nézve kedvező kimenetele – azaz az eredeti állapot helyreállításának elrendelése. A sikeres árverés után – remélhetően – épp ilyen optimistán tekinthetünk a Fondation Vasarely jövőjére is.

Cserba Júlia

